

नमामि चंद्रभागा प्राधिकरण स्थापन
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग
शासन निर्णय क्र. एमयुपी-२०१६/प्र.क्र.२९७/नवि-१९
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक :- १२ ऑगस्ट, २०१६.

प्रस्तावना :

मानवी जीवनात नद्यांचे अनन्य साधारण असे महत्व आहे. महाराष्ट्रातील वाहणाऱ्या प्रत्येक नदीची स्वतंत्र अशी एक महती आहे. महाराष्ट्राचा सांस्कृतिक, आध्यात्मिक वारसा प्रवाहित करणारी चंद्रभागा नदी वारकरी संप्रदायासह सर्वांसाठीच श्रद्धेय आहे.

चंद्रभागा नदीच्या पावित्र्याचे व निर्मलतेचे अनन्य साधारण महत्व विचारात घेऊन मा. वित्त मंत्री यांनी महाराष्ट्र राज्याचा सन २०१६-१७ चा अर्थसंकल्प सादर करताना “नमामि चंद्रभागा अभियान” शासन व लोकसहभागातून राबविण्याचा संकल्प व्यक्त केला होता. सदर अभियान प्रभावीपणे राबविण्यासाठी “नमामि चंद्रभागा प्राधिकरण” स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती. दि.१७ जुलै, २०१६ च्या मा.मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत प्रस्तावास मान्यता देण्यात आली.

शासन निर्णय :

चंद्रभागा नदी सन २०२२ पर्यंत निर्मळ, पवित्र व प्रदुषणमुक्त करून तिचे संवर्धन करण्यासाठी राबवावयाच्या अभियानासंदर्भात पुढीलप्रमाणे चंद्रभागा नदी संवर्धन व संरक्षण प्राधिकरण स्थापन करण्यात येत असून त्यास “नमामि चंद्रभागा प्राधिकरण” असे संबोधण्यात यावे.

“नमामि चंद्रभागा प्राधिकरण”

१. मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य	- अध्यक्ष
२. मा.मंत्री, वित्त व नियोजन, महाराष्ट्र राज्य	- सह अध्यक्ष
३. मा.मंत्री, पर्यावरण, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
४. मा.मंत्री, ग्राम विकास विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
५. मा.मंत्री, पाणी पुरवठा व स्वच्छता, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
६. मा.मंत्री, जलसंपदा, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
७. मा.पालकमंत्री, सोलापूर जिल्हा	- सदस्य

८. मा.राज्यमंत्री, नगर विकास विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
९. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन	- सदस्य
१०. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, नियोजन विभाग	- सदस्य
११. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, वित्त विभाग	- सदस्य
१२. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, नगर विकास विभाग (२)	- सदस्य
१३. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, पर्यावरण विभाग	- सदस्य
१४. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, ग्राम विकास विभाग	- सदस्य
१५. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	- सदस्य
१६. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, जलसंपदा विभाग	- सदस्य
१७. संचालक (निरी), नागपूर	- सदस्य
१८. आमंत्रित सदस्य*	- सदस्य
१९. विभागीय आयुक्त, पुणे	- सदस्य सचिव

*सदस्य सचिव हे शासनाकडून प्राप्त निर्देशानुसार वा आवश्यकतेनुसार शासनाच्या पूर्वपरवानगीने विशिष्ट कारणास्तव आमंत्रित सदस्य म्हणून लोकप्रतिनिधी वा संबंधितांस बैठकीस आमंत्रित करू शकतील.

२. नमामि चंद्रभागा प्राधिकरणाची कार्यक्षेत्रा :-

राज्यातील चंद्रभागा नदी सन २०२२ पर्यंत निर्मळ व प्रदुषणमुक्त करून तिचे संवर्धन करण्यासाठी सर्व संबंधित शासकीय यंत्रणा, निमशासकीय संस्था, स्वयंसेवी संस्था, अशासकीय संस्था व जनसमुदाय यांच्या भूमिकांमध्ये समन्वय साधून होत असलेल्या अंमलबजावणीचा वेळोवेळी आढावा घेणे, मार्गदर्शन करणे व त्यानुसार संबंधितांना निर्देश देणे. सदर अभियानासंबंधी सर्व धोरणात्मक निर्णय नमामि चंद्रभागा प्राधिकरणामार्फत घेण्यात येतील.

३. “नमामि चंद्रभागा अभियान” हे जिल्हा स्तरावर राबविण्यात येणार असून विभागीय आयुक्त, पुणे यांचे स्तरावरून या अभियानाचे संनियंत्रण करण्यात येणार आहे. चंद्रभागा नदी व त्याकाठी वसलेल्या पंढरपूर तीर्थक्षेत्राचे अनन्य साधारण महत्व लक्षात घेऊन एकत्रिकृत चंद्रभागा नदी संवर्धन अभियान म्हणजेच “नमामि चंद्रभागा अभियान” राबवून सन २०२२ पर्यंत चंद्रभागा नदी पवित्र, निर्मळ व

प्रदुषणमुक्त करुन तिचे संवर्धन करण्यासाठी आवश्यक ती सर्व कामे या अभियानांतर्गत पूर्ण करावयाची आहेत. यात प्रामुख्याने पुढील कामांचा समावेश आहे :-

१. चंद्रभागा नदीच्या पात्रातील पाण्याची पातळी कायम रहावी यासाठी बंधारे बांधणे.
 २. नदीचा किमान पर्यावरणीय प्रवाह अबाधित ठेवणे.
 ३. पंढरपूर यात्रेच्या दरम्यान आळंदी, देहू यासारख्या वारकऱ्यांची संख्या अधिक असलेल्या ठिकाणी पुरेशा प्रमाणात सार्वजनिक स्नानगृहे व शौचालये उपलब्ध करुन देणे.
 ४. पंढरपूर वारीच्या मार्गिकेवरील मुक्कामांच्या ठिकाणावर पुरेशा प्रमाणात स्वच्छतागृहे, स्नानगृहे, शेल्टर, पिण्याच्या पाण्याची सुविधा इ. सुविधा कायमस्वरूपी तयार करणे.
 ५. पंढरपूर शहराची लोकसंख्या तसेच येणाऱ्या यात्रेकरुंची लोकसंख्या विचारात घेऊन पुरेशा प्रमाणात फिरते जैविक पध्दतीचे शौचालये उपलब्ध करुन देणे.
 ६. चंद्रभागा नदीच्या वरील भागातील भीमा नदीच्या उपनद्यांवरील नागरी वस्त्यांमधून निघणाऱ्या सांडपाण्यावर प्रक्रियेसाठी यंत्रणा उभारणे व नागरी घनकचऱ्याची शास्त्रीय पध्दतीने विल्हेवाट लावणे.
 ७. नदी घाटांचे सौंदर्यीकरण व वनीकरण करणे.
 ८. यात्रेच्या मार्गिकेजवळ हरित पट्टा, बाग-बगिचे, वनीकरण करुन त्याचे संवर्धन.
 ९. चंद्रभागा नदीच्या वरील भागातील कॅचमेंट क्षेत्रातील औद्योगिक वसाहती, उद्योग घटक इ. मधून निघणाऱ्या औद्योगिक सांडपाण्यावर प्रक्रिया करुन प्रक्रियाकृत पाण्याचे पुर्नवापर/पुर्नचक्रण करणे.
 १०. स्थानिक परिस्थितीनुसार तीर्थक्षेत्राशी पूरक संबंधीत कामे, जनसहभाग व इतर संकीर्ण कामे.
४. **नमामि चंद्रभागा अभियान राबविण्याची कार्यपध्दती :-**
- (i) नमामि चंद्रभागा अभियानांतर्गत करावयाच्या कामांचा कालबद्ध प्राथम्यक्रम नमामि चंद्रभागा प्राधिकारणामार्फत / शक्ति प्रदत्त समितीमार्फत अंतिम करण्यात येईल.
 - (ii) निश्चित करण्यात आलेल्या कालबद्ध कार्यक्रमानुसार संबंधित प्रशासकीय विभाग / यंत्रणा त्या त्या वर्षासाठीच्या अर्थसंकल्पीय तरतूदीनुसार कार्यवाही करेल. पर्यावरण विभाग अभियानाच्या क्षेत्रीय स्तरावरील अंमलबजावणीबाबत त्यांचे स्तरावरून व नियतव्यय अर्थसंकल्पित करुन संबंधितांना वितरीत करण्याबाबत प्राधिकारणाच्या / शक्तिप्रदत्त समितीच्या निर्देशानुसार कार्यवाही करेल.

(iii) क्षेत्रीय यंत्रणेमार्फत नमामि चंद्रभागा अभियानांतर्गत होत असलेल्या कामाचा दर तीन महिन्यांनी वा आवश्यकतेनुसार नियमित आढावा हा नमामि चंद्रभागा प्राधिकरण / शक्ति प्रदत्त समिती मार्फत घेण्यात येईल.

नमामि चंद्रभागा प्राधिकरणाने दिलेल्या निर्देशानुसार/ मंजूरीनुसार चंद्रभागा अभियानाची अंमलबजावणी करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे शक्ति प्रदत्त समिती गठीत करण्यात येत आहे. सदर समिती नमामि चंद्रभागा प्राधिकरणाने दिलेल्या निर्देशानुसार स्थानिक यंत्रणेकडून कालबद्धरित्या प्रभावीपणे कार्यक्रमांची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक ते सर्व निर्णय घेईल.

शक्ति प्रदत्त समिती

१. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन	- अध्यक्ष
२. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, नियोजन विभाग	- सदस्य
३. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, वित्त विभाग	- सदस्य
४. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, नगर विकास विभाग (२)	- सदस्य
५. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	- सदस्य
६. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, उद्योग विभाग	- सदस्य
७. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, पर्यावरण विभाग	- सदस्य
८. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, ग्राम विकास विभाग	- सदस्य
९. अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, जलसंपदा विभाग	- सदस्य
१०. संचालक (निरी), नागपूर	- सदस्य
११. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ	- सदस्य
१२. आमंत्रित सदस्य**	- सदस्य
१३. विभागीय आयुक्त, पुणे	- सदस्य सचिव

**सदस्य सचिव हे आवश्यकतेनुसार शक्ति प्रदत्त समितीच्या अध्यक्षांच्या पूर्वपरवानगीने विशिष्ट कारणास्तव आमंत्रित सदस्य म्हणून संबंधितांस बैठकीस आमंत्रित करू शकतील.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०८१२१७१२१६२१२५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अनिष परशुरामे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत :-

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- २) मा.मंत्री, वित्त व नियोजन यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२
- ३) मा.मंत्री, पर्यावरण, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२
- ४) मा.मंत्री, ग्राम विकास विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२
- ५) मा.मंत्री, जलसंपदा विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२
- ६) मा.पालकमंत्री, सोलापूर जिल्हा यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३
- ७) मा.राज्यमंत्री, नगर विकास विभाग, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२
- ८) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई ३२
- ९) अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, नियोजन विभाग मंत्रालय, मुंबई ३२
- १०) अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, वित्त विभाग मंत्रालय, मुंबई ३२
- ११) अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, नगर विकास विभाग (२) मंत्रालय, मुंबई ३२
- १२) अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, उद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- १३) अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, पर्यावरण विभाग मंत्रालय, मुंबई ३२
- १४) अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, ग्राम विकास विभाग मंत्रालय, मुंबई ३२
- १५) अ.मु.स./प्रधान सचिव/सचिव, जलसंपदा विभाग मंत्रालय, मुंबई ३२
- १६) विभागीय आयुक्त, पुणे
- १७) संचालक (निरी), नागपूर
- १८) जिल्हाधिकारी, सोलापूर/पुणे.